

KAIP PAGREITINTI PRISIJUNGIMĄ PRIE ELEKTROS TINKLŲ?

SANTRAUKA

Lietuvoje prisijungimą prie elektros energijos tinklų labiausiai komplikuoja servitutų nustatymo procesas, viešieji pirkimai ir ilgai trunkančios operatoriaus atliekamos procedūros.

Pasaulio Banko „Doing Business 2016“ tyrimo duomenimis, nauji vartotojai Lietuvoje privalo pereiti 6 skirtingas procedūras, trunkančias 95 dienas. Priklausomai nuo prijungimo darbų vertės ir sudėtingumo, šis procesas gali būti dar ilgesnis.

Išanalizavęs dabartinį prisijungimo prie elektros energijos tinklų procesą Lietuvoje ir įvertinęs problemas, su kuriomis susiduria būsimi elektros energijos vartotojai, Lietuvos laisvosios rinkos institutas pateikia pasiūlymus, kurie padėtų pagreitinti prisijungimo procesą ir pagerintų Lietuvos poziciją „Doing Business“ indekse:

1. Sutrumpinti vartotojų elektros įrenginių prijungimo terminą, kai prijungimo projektą paruošė operatorius.
2. Numatyti „fast-track“ procedūrą, kuria naujam nebutiniam elektros vartotojui būtų suteikiama galimybė pačiam atlikti prijungimo darbus ir apmokėti visas prijungimo sąnaudas.
3. Nustatyti trumpesnį sutarties pasirašymo atidėjimo terminą vykdant viešuosius pirkimus.
4. Sutrumpinti su servitutų nustatymu susijusius terminus.
5. Atsisakyti VEI patikrinimų dubliavimo.

Įgyvendinus šiuos pasiūlymus, kitąmet Lietuva „Doing Business“ prisijungimo prie elektros tinklų srityje galėtų pakilti iš 54 į 22 vietą, o bendrame reitinge – iš 20 į 16 vietą.

Įvadas. Kodėl prisijungimas prie elektros tinklų yra svarbus?

Infrastruktūros įrengimas, ypač elektros energijos, yra svarbus įmonėms visame pasaulyje. Kai kuriems veiklą pradedantiems investuotojams pirmasis žingsnis yra būtent prisijungimas prie elektros energijos tinklų. Tad ilgas ir komplikotas prisijungimo procesas gali tapti rimta kliūtimi verslo vystymui.

Pasaulio banko įmonių apklausoje kaip vieną iš svarbiausių kliūčių veiklos vystymui šalių verslininkai nurodė komplikuotą prisijungimo prie elektros energijos tinklų procesą ir prastą elektros energijos tiekimo kokybę. Net trečdalis Lietuvos įmonių identifikavo prisijungimo prie elektros energijos tinklų reguliavimus kaip vieną didžiausių suvaržymų.¹

Tyrimai rodo, kad investuotojai yra linkę nukreipti kapitalą į šalis, kurios gali pasiūlyti greitą ir patikimą elektros energijos tiekimą. Tiesioginių užsienio investicijų stebėsenos bazės „fDi Markets“ duomenimis, daugiau kaip trečdalis užsienio kapitalo gamybinių įmonių vadovų Centrinėje ir Rytų Europoje nurodė infrastruktūrą kaip labai

¹ World Bank Enterprise Surveys (2013).

svarbų motyvą investavimo vietos pasirinkimui.² Šalys, norinčios pritraukti daugiau investuotojų, turėtų užtikrinti efektyvų prisijungimo prie inžinerinių tinklų procesą.

Verslo aplinką ir investicinį patrauklumą vertinančiame Pasaulio banko „Doing Business“ tyrime šalys yra reitinguojamos ir pagal prisijungimo prie elektros tinklų proceso efektyvumą. Tyrime yra vertinamos būsimiems elektros energijos vartotojams privalomų atlikti procedūrų skaičius, kaina bei laikas. Trumpesniu ir paprastesniu prisijungimo prie elektros energijos tinklų procesu galinčios pasigirti šalys yra vertinamos geriau, negu tos valstybės, kuriose egzistuoja ilgas, painus ir brangus prisijungimo procesas.

Šia analize siekiama atkreipti dėmesį į problemas, su kuriomis šiandien tenka susidurti naujiems elektros energijos vartotojams bei pasiūlyti jų sprendimo būdus. Pakeitimai padėtų sumažinti administracinę naštą bei pagreitinti prisijungimo prie elektros tinklų procesą. Tai užtikrintų geresnes sąlygas verslui, pagerintų šalies investicinį patrauklumą ir tarptautinį konkurencingumą bei pagerintų „Doing Business 2017“ reitingą.

1. Prisijungimo procesas Lietuvoje. Kiek užtrunka ir kokios problemos?

Nors bendrame „Doing Business 2016“ reitinge Lietuva ir pateko į geriausiųjų dvidešimtuką, prisijungimas prie elektros energijos tinklų yra viena iš prasčiausiai įvertintų sričių, tempiančių šalies reitingą žemyn. Lietuva šioje srityje yra tik 54 vietoje iš 189 tyrime vertinamų šalių. Kaimynės šalys įvertintos geriau: Estija užėmė 34 vietą, o Lenkija – 49 vietą.

Nesklandumų investuotojams kelia ilgas prisijungimo prie elektros energijos tinklų procesas, kurį didžiąja dalimi lemia ilgi energijos skirstymo operatoriaus atliekamų procedūrų terminai. „Doing Business 2016“ tyrimo duomenimis, nebūtinaiems vartotojams prisijungimas prie elektros energijos tinklų Lietuvoje vidutiniškai truko 95 dienas ir apėmė 6 skirtingas procedūras (žr. 1-ą lentelę 1-ame priede).

Prisijungimo procesas gali trukti ir ilgiau nei „Doing Business“ analizuojamu atveju.³ Visų pirma, „Doing Business“ vertinime nėra analizuojamas scenarijus, kada elektros energijos tinklus reikia tiesti per privačiam asmeniui ir (ar) valstybei ar savivaldybėms priklausančią žemę. Tokiu atveju prijungimo procesas užtrunka daug ilgiau, kadangi būtina nustatyti žemės servitutą. Jei inžinerinius tinklus planuojama tiesti per privačiam asmeniui priklausančią žemę, būtina gauti asmens raštišką sutikimą. Jei per valstybei ar savivaldybei priklausančią žemę – būtina pateikti prašymą Nacionalinei žemės tarnybai (NŽT) ir laukti kol pasibaigs derybos ir bus nustatytas servitutas.

Prijungimo procesą taip pat dažnai prailgina viešieji prijungimo darbų pirkimai. Pasaulio banko tyrime analizuojamo statinio prijungimo vertė neviršija 25 000 EUR, tad prijungimo darbų atlikimui operatorius samdo metinį rangovą. Šiuo atveju nustatytas maksimalus 50 kalendorinių dienų (k. d.) prijungimo laikas. Jei prijungimo darbų vertė yra didesnė, rangovas prijungimo darbams atlikti yra renkamas viešųjų pirkimų būdu.⁴ Tokiu atveju, priklausomai nuo darbų vertės, vien tik pats prijungimas gali užtrukti iki 60 k. d., iki 90 k. d. arba net iki 12 mėnesių.

Lietuvos laisvosios rinkos instituto (toliau - LLRI) atliktos apklausos⁵ duomenimis, būtent šios trys problemos – ilgi energijos skirstymo operatoriaus atliekamų procedūrų terminai, servitutų nustatymas ir viešieji pirkimai – turi didžiausią įtaką prijungimo prie elektros energijos tinklų proceso greičiui. Apklauskos dalyvių buvo paprašyta, vadovaujantis savo patirtimi, įvardinti dažniausiai pasitaikančias problemas, turinčias įtakos prisijungimo proceso greičiui (žr. 1-ą grafiką).

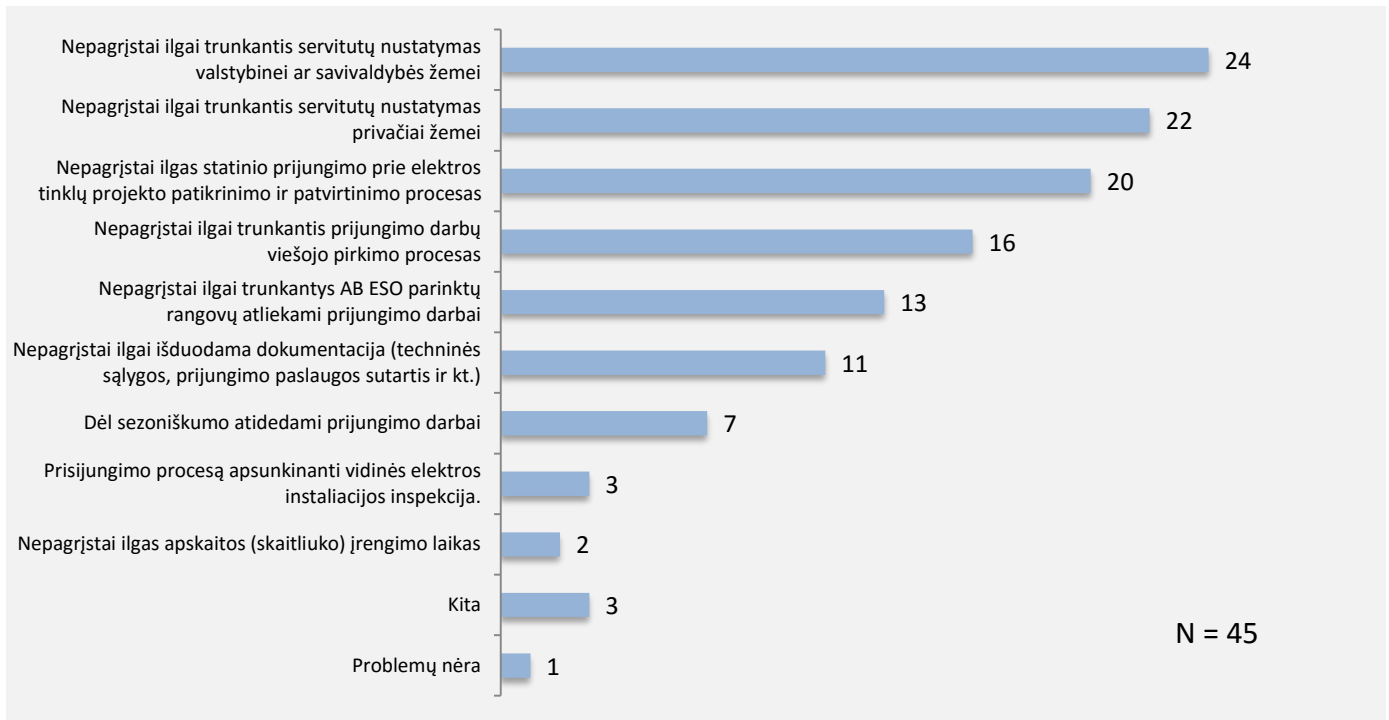
³ Doing Business tyrime analizuojamas atvejis, kai vartotojui nereikia gauti sutikimų tiesti elektros energijos tinklus kitiems asmenims priklausančioje žemėje. Nors pagal Doing Business nustatytas prielaidas, sandėlio prijungimui reikia kirsti 10 metrų pločio kelią, servituto nustatymas nėra įtrauktas į bendrą procedūrų skaičių ar prijungimo laiką.

⁴ Jei vartotojo elektros įrenginių prijungimo darbų vertė viršija 35 000 EUR, Energijos skirstymo operatorius rengia viešuosius pirkimus, kurių metu parenkamas rangovas vartotojo elektros įrenginių prijungimo darbams atlikti.

⁵ LLRI 2015 m. lapkričio 18 – gruodžio 31 d. vykdė statybos ir prisijungimo prie elektros energijos tinklų procese dalyvaujančių įmonių apklausą internetu. Apklausoje dalyvavo statybos, projektavimo, statybos ir projektavimo, logistikos, paslaugų bei gamybos įmonės. Apklaustųjų skaičius – 51 įmonė.

² Savickas, Lukas. (2016). 7 dalykai, keliantys nerimą investuotojams. Verslo žinios.

1 Grafikas. Kokios, Jūsų nuomone, yra dažniausiai pasitaikančios problemos, turinčios įtakos statinio prijungimo prie elektros tinklų greičiui? (galimi keli atsakymo variantai)

Šaltinis: LLRI apklausa

2. Kaip pagreitinoti prisijungimo procesą?

Išnagrinėjus dabartinį prisijungimo prie elektros energijos tinklų procesą Lietuvoje ir įvertinus problemas, su kuriomis susiduria būsiami elektros energijos vartotojai žemiau pateikiami pasiūlymai, kurie padėtų pagreitinoti prisijungimo procesą ir palengvinti administracinę naštą vartotojams.

2.1. Sutrumpinti vartotojų elektros įrenginių prijungimo terminą, kai prijungimo projektą paruošė operatorius

Dabartinė situacija

Tuo atveju, jei elektros įrenginių įrengimo ir (ar) rekonstravimo darbų projektą ir sąmatą parengia operatorius, vartotojo elektros įrenginių prijungimo prie elektros tinklų darbams atlikti yra numatomas 85 k. d. terminas nuo prijungimo paslaugos sutarties pasirašymo ir prijungimo įmokos sumokėjimo dienos, kai prijungimo paslaugos išlaidos (pagal projekte nurodytą sąmatinę vertę) neviršija 35 000 eurų be PVM ir yra parinktas metinis rangovas prijungimo darbams atlikti.

Pasiūlymas

Sutrumpinti nebutinių elektros energijos vartotojų įrenginių prijungimo terminą nuo 85 k. d. iki 65 k. d., kai elektros įrenginių įrengimo ir (ar)

rekonstravimo darbų projektą ir sąmatą parengia operatorius.

Argumentacija

- *Nepagrįstai ilgas projektavimo darbų terminas*
Tais atvejais, kai elektros įrenginių įrengimo ir (ar) rekonstravimo darbų projektą ir sąmatą parengia pats vartotojas, nustatytas 45 k. d. terminas prijungimo darbams atlikti. Tai reiškia, kad iš 85 k. d. termino, 45 k. d. yra skirtos prijungimo darbams, o likusios 40 k. d. – projekto parengimui.

Remiantis dabartiniu „Doing Business“ vertinimu, Lietuvoje vartotojui prijungimo prie elektros energijos tinklų projekto parengimas ir patvirtinimas vidutiniškai užtrunka 30 k. d.. Pačiam tokio sudėtingumo projekto parengimui pakanka savaitės, tad likusį laiką užtrunka projekto tikrinimas ir derinimas. Turint omenyje skirtingų projektų sudėtingumą ir tai, kad operatoriumi rengiant projektą nereikėtų jo pasitvirtinti, projekto parengimui reikia nustatyti trumpesnę nei 40 k. d. terminą. Projekto parengimui galima skirti 20 k. d. ir nustatyti bendrą 65 k. d. terminą. Ilgesnis (pvz., 25 k. d.) terminas projekto patikrinimui galėtų būti nustatytas tik tais atvejais, kai projektas

sudėtingesnis ir reikės atlikti papildomus veiksmus (pvz., reikalinga skirstomųjų punktų statyba).

- *Geroji užsienio šalių patirtis*
Vartotojo elektros įrenginių prijungimo prie elektros energijos tinklų terminai kitose šalyse yra dar trumpesni. Naujausiais „Doing Business“ tyrimo duomenimis, Jungtinėje Karalystėje prijungimo darbai atliekami per 59 k. d., Prancūzijoje – per 47, Liuksemburge – per 35, Šveicarijoje ir Portugalijoje – per 24, o Norvegijoje – per 21.
- *Aukštesnė vieta Pasaulio banko „Doing Business“ reitinge*
Nustačius 65 k. d. terminą, Lietuva, kitoms aplinkybėms nekintant, prisijungimo prie elektros energijos tinklų srityje galėtų pakilti iš 54 į bent į 25 vietą, o bendroje „Doing Business“ ataskaitoje pakiltų iš 20 į 17 vietą.

2.2. Numatyti „fast-track“ galimybę prisijungimui prie elektros tinklų

Dabartinė situacija

Pagal dabartines nuostatas, vartotojas, norėdamas už savo lėšas pagal teisės aktų reikalavimus atlikti prijungimo darbus, to padaryti negali. Vartotojas privalo kreiptis į tinklų operatorių ir laukti, kol operatorius, priklausomai nuo darbų vertės, parinks metinį rangovą arba naują rangovą viešųjų pirkimų būdu. Operatorius taip pat padengia 60 proc. prijungimo darbų sąnaudų, net ir tuomet, kai vartotojas to pats nepageidauja.

Pasiūlymas

Elektros energetikos įstatyme įteisinti „fast-track“ procedūrą, kuria naujam nebuitiniam elektros vartotojui būtų suteikiama galimybė:

- 1) pačiam pasisamdyti rangovą ir atlikti prijungimo darbus;
- 2) apmokėti visas prijungimo sąnaudas;
- 3) perduoti nutiestus tinklus elektros tinklų operatoriaus nuosavybei.

Argumentacija

- *Galimybė efektyviau planuoti verslo plėtrą*
Dabartinės nuostatos apsunkina veiklos planavimą įmonėms, kadangi darbų atlikimo laikas sunkiai prognozuojamas. LLRI apklausos dalyviai (61 proc.) nurodė, kad įgyvendinus šį pasiūlymą, prijungimo darbų terminai taptų lengviau prognozuojami, o tai leistų efektyviau

planuoti verslo plėtrą (žr. 2-ą grafiką, 2-ame priede).

- *Greitesnis prisijungimas prie elektros energijos tinklų*
Investuotojai dažnai vertina darbų atlikimo greitį ir galimybę planuoti veiklą labiau negu darbų kainą. Galimybė pačiam pasisamdyti rangovą leidžia vartotojams prijungimo darbus atlikti greičiau. Tai patvirtina ir LLRI apklausos dalyvių nuomonė: didžioji dalis respondentų nurodė, kad tokia galimybė sutrumpintų prijungimo procesą, kadangi nebereikėtų viešųjų pirkimų (68 proc. apklaustųjų), prisijungimo sutarties išdavimo ir t.t. (68 proc.), atsirastų galimybė pasisamdyti greičiau dirbančius rangovus (56 proc.) bei prijungimo darbus vykdyti įmonėms patogiu laiku (51 proc.) (žr. 2-ą grafiką, 2-ame priede).
- *Galimybė pasisamdyti rangovą už pačių sutartą, o ne operatoriaus nustatytą kainą.*
Daug vartotojų nurodo, kad nors operatorius ir apmoka 60 proc. sąnaudų, operatoriaus parinktų rangovų nustatytos kainos tokios didelės, kad būtų pigiau patiems pasisamdyti rangovą ir padengti visas sąnaudas. Tokie vartotojai galėtų naudotis šia galimybe. Apklausos dalyvių pasiteiravus, kokios galimos naudos jų įmonei turėtų toks pasiūlymas, net 68 proc. nurodė, kad galimybė patiems pasisamdyti rangovą prijungimo darbams atlikti sumažintų sąnaudas (žr. 2-ą grafiką, 2-ame priede).
- *Efektyvesnis valstybės resursų panaudojimas*
„Fast-track“ galimybė besinaudojančių vartotojų prijungimas nebėtų kompensuojamas kitų elektros energijos vartotojų sąskaita. Pagal dabartinį 40-60 proc. modelį, 60 proc. kompensuojamų sąnaudų yra laikomos operatoriaus tinklo plėtos sąnaudomis ir vėliau yra įtraukiamos į elektros energijos kainų tarifus visiems vartotojams. Tad galimybė, vartotojams pageidaujant, patiems padengti visas sąnaudas yra būtina.
- *Mažesnė našta operatoriui*
Tinklų operatoriui sumažėtų darbų krūvis, kadangi nebereikėtų vykdyti tokių vartotojų prijungimo, tad kitus prijungimo darbus būtų galima atlikti greičiau.
- *Įmonės naudotųsi „fast-track“ procedūra*
Siekiant išsiaiškinti, ar pasiūlymas būtų naudingas vartotojams, apklausos dalyvių buvo pasiteirauta, ar jiems yra tekę susidurti su

panašiomis situacijomis, ir ar esant poreikiui naudotusi tokiu pasiūlymu. 68 proc. apklaustųjų nurodė, kad jų įmonėje jau yra buvę situacijų, kada jie būtų sutikę sumokėti didesnę kainą už tai, kad prijungimo darbus būtų galima atlikti greičiau (žr. 3-ą grafiką, 2-ame priede). Absoliuti dauguma respondentų (90 proc.) taip pat patvirtino, kad esant poreikiui naudotusi galimybe pasisamdžius rangovą prijungimo darbus atlikti savarankiškai, net jei dėl to tektų apmokėti visas prisijungimo sąnaudas (žr. 4-ą grafiką, 2-ame priede).

2.3. Nustatyti trumpesnę sutarties pasirašymo atidėjimo terminą vykdant viešuosius pirkimus

Dabartinė situacija

Vykdant viešuosius pirkimus, nustačius konkurso laimėtoją yra taikomas sutarties pasirašymo atidėjimo terminas, per kurį konkurso dalyviai gali pateikti pretenzijas konkursą organizavusiam subjektui. Pagal dabartines nuostatas 15 d. atidėjimo terminas yra taikomas visiems pirkimams, nepriklausomai nuo to, kokiomis priemonėmis buvo pateiktas pranešimas apie priimtą sprendimą. Šis sutarties pasirašymo atidėjimo terminas atideda ir vartotojų elektros įrenginių prijungimo prie elektros energijos tinklų darbų pradžią.

Pasiūlymas

Nustatyti trumpesnę 10 d. sutarties pasirašymo atidėjimo terminą tais atvejais, kai pranešimas apie priimtą sprendimą buvo išsiųstas faksu, elektroninėmis priemonėmis, ar kitomis greitomis ryšių priemonėmis.

Argumentacija

- *Direktyva leidžia nustatyti trumpesnę terminą*
Tokia galimybė yra numatyta Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvoje 2007/66/EB. Direktyvoje nurodyta, kad nustatant minimalų atidėjimo laikotarpį, turėtų būti atsižvelgta į įvairias ryšių priemones. Jei naudojamos greitos ryšių priemonės, gali būti numatomas trumpesnis laikotarpis, nei naudojant kitas priemones.
- *Sutarties atidėjimo terminas – ilgesnis už pretenzijų pateikimo terminus.*
Pagal dabartines nuostatas yra numatyta, kad jei konkurso rezultatai yra paskelbti elektroninėmis priemonėmis, tuomet pretenzijų pateikimo terminas yra 10 k. d., o ne 15 k. d. Tačiau nepaisant skirtingų pretenzijų pateikimo

terminų, 15 k. d. sutarties pasirašymo atidėjimo terminas, kuris yra taikomas tam, kad būtų galima sulaukti pretenzijų, yra taikomas visais atvejais. Net tada, kai pretenzijas galima pateikti tik per 10 k. d.

- *Atidėjimo terminas yra beprasmis, jei nepateikiama jokių pretenzijų*
Sutarties sudarymo atidėjimas nepagrįstai prailgina pirkimus vartotojų prijungimo darbams atlikti tuomet, kai nėra pateikiama jokių pretenzijų. Pvz., AB LESTO (ir jo vardu pirkimus vykdančios UAB „Verslo aptarnavimo centras“) duomenimis, nuo 2014 metų spalio 1-os dienos buvo įvykdyta 1 114 pirkimų (į šį skaičių neįtraukti pirkimai žodžiu). Per šį terminą skirstomųjų tinklų operatorius susilaukė tik 38 pretenzijų, iš kurių 23 pretenzijos buvo atmestos. Viso labo 3 proc. visų tais metais atliktų pirkimų susilaukė pretenzijų, ir tik 1 proc. visų tais metais atliktų pirkimų susilaukė pagrįstų pretenzijų. Vadinasi, 99 proc. visų tais metais vykdytų pirkimų (išskyrus mažos vertės pirkimus) buvo taikomas nepagrįstas bent 15 k. d. sutarties sudarymo atidėjimo terminas.
- *Greitesnis prisijungimo procesas*
Vis daugiau viešųjų pirkimų šiandien yra vykdoma naudojant elektronines ar kitas greito ryšio priemones. Numatant trumpesnę – 10 k. d. – atidėjimo terminą klientams prisijungimas prie elektros energijos tinklų sutrumpėtų 5 k. d.
Daugiau nei trečdalis visų LLRI apklausoje dalyvavusių įmonių (36 proc.) nurodė nepagrįstai ilgai trunkantį prijungimo darbų viešąjį pirkimą kaip vieną svarbiausių problemų, turinčių įtakos prisijungimo proceso greičiui (žr. 1-ą grafiką).
- *Ilgas pretenzijų pateikimo terminas – viena iš ilgų viešųjų pirkimų priežasčių*
Apklausoje dalyvių pasiteiravus, kas, jų nuomone, turi didžiausios įtakos prijungimo darbų viešųjų pirkimų trukmei, 37 proc. nurodė nepagrįstai ilgą pretenzijų pateikimo terminą ir 24 proc. nurodė nepagrįstai ilgą sutarties pasirašymo atidėjimo terminą (žr. 5-ą grafiką, 3-ame priede).

2.4. Sutrumpinti su servitutų nustatymu susijusius terminus

Dabartinė situacija

Norint tiesti inžinerinius tinklus valstybei ar savivaldybei priklausančioje žemėje, reikia kreiptis su prašymu nustatyti servitutą. Kadangi daugumai

statomų statinių dar nėra parengti teritorijų planavimo dokumentai ar žemės valdos projektai, servitutai yra nustatomi derybomis tarp NŽT ir AB ESO. Šiuo metu planuojami pakeitimai, kurie leistų servitutą nustatyti administraciniu aktu.

Vartotojui pateikus NŽT prašymą administraciniu aktu nustatyti servitutą elektros energijos tinklams tiesti, gali tekti palaukti visą mėnesį. Pagal dabartines nuostatas,⁶ NŽT teritorinis padalinys per 20 d. d. išnagrinėja gautą prašymą nustatyti siūlomą žemės servitutą pagal teritorijų planavimo dokumentą ar žemės valdos projektą ir kartu su prašymu pateiktus dokumentus. Jeigu su prašymu pateikti visi tam tikram servitutui suprojektuoti reikalingi dokumentai ir NŽT vadovas arba jo įgaliotas teritorinio padalinio vadovas nusprendžia, kad tikslinga jį nustatyti, ši institucija per 15 d. d. nuo prašymo ir visų dokumentų gavimo praneša asmeniui, pateikusiam prašymą nustatyti siūlomą žemės servitutą pagal teritorijų planavimo dokumentą ar žemės valdos projektą, apie servituto nustatymo tikslingumą.

Pasiūlymas

Nustatyti, kad Žemėtvarkos skyrius, išnagrinėjęs gautą prašymą nustatyti siūlomą žemės servitutą pagal teritorijų planavimo dokumentą ir patikrinęs kartu su prašymu pateiktus dokumentus, per 10 d. d. pateikia apskrities viršininkui išvadą, ar tikslinga nustatyti žemės servitutą. Taip pat nustatyti, kad apskrities viršininkas gautą žemėtvarkos skyriaus parengtą išvadą išnagrinėja ir per 5 d. d. informuoja prašymą nustatyti siūlomą žemės servitutą pagal teritorijų planavimo dokumentą pateikusį asmenį apie servituto nustatymo tikslingumą.

Argumentacija

- *Servitutų nustatymas – didžiausia problema jungiantis prie inžinerinių tinklų*
LLRI apklausos duomenimis nepagrįstai ilgai trunkantis servitutų nustatymas valstybinei ar savivaldybės žemei yra didžiausia problema, turinti įtakos prisijungimo prie elektros energijos tinklų greičiui. Daugiau nei pusė visų apklaustųjų (53 proc.) nurodė būtent šią priežastį (žr. 1-ą grafiką).
- *Greitesnis prisijungimo prie inžinerinių tinklų procesas*

Sutrumpinus servitutų nustatymo terminus prisijungimo prie elektros energijos tinklų procesas naujiems elektros energijos vartotojams sutrumpėtų 20 d. d. (28 k. d.).

- *Efektyvesnė institucijų veikla*
Šiuo metu 20 d. d. prašymo išnagrinėjimui yra skiriama atsižvelgiant į Viešojo Administravimo Įstatyme numatytus bendrus terminus, administracinei procedūrai pabaigti ir sprendimui priimti nuo jos pradžios. Realu, kad terminas, per kurį gali būti patikrinamas prašymas ir dokumentai bei pateikiama išvada, gali būti ir trumpesnis.

2.5. Atsisakyti VEI ir privataus sektoriaus patikrinimų dubliavimo

Dabartinė situacija

Prieš AB ESO prijungiant vartotojo elektros įrenginius prie elektros energijos tinklų, vartotojas privalo sulaukti Valstybinės energetikos inspekcijos (VEI) vidinės elektros instaliacijos patikros bei gauti ir AB ESO pateikti įrenginių techninės būklės patikrinimo pažymą.

Pasiūlymas

Nustatyti, kad VEI patikra bei akto-pažymos išdavimas nebuitiniams elektros vartotojams būtų neprivalomi tada, kai elektros instaliaciją atliko atestuotas elektrikas. Nustatyti, kad nebuitiniams elektros energijos vartotojams elektros įrenginių techninės būklės patikrinimo pažymą gali išduoti ne tik VEI, bet ir atestuotas elektrikas.

Argumentai:

- *Pasiūlymas reikalauja tik patikslinimo*
Projekte jau yra numatyta, kad vartotojo ar gamintojo elektros įrenginiai prie elektros tinklų prijungiami tik tada, kai vartotojas ar gamintojas, be kitų reikalavimų taip pat yra pateikęs VEI išduotą Pažymą ar kito kompetentingo asmens, kuriam suteikta tokia teisė, išduotą dokumentą, liudijantį apie vartotojui ar gamintojui nuosavybės teise priklausančių ar kitu teisėtu pagrindu valdomų elektros įrenginių techninės būklės atitiktį teisės aktų reikalavimams.
- *Panaikinamas patikrinimų dubliavimas*
Šiuo metu didelė dalis VEI patikrinimų vykdoma patikrinant tik pateiktą dokumentaciją, kuri buvo parengta VEI atestuotų asmenų, galinčių įrengti arba atlikti vidaus elektros tinklo patikrinimo darbus. Taip susidaro valstybinio ir

⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. Spalio 14 d. Nutarimo nr. 1289 „Dėl žemės servitutų nustatymo administraciniu aktu taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“

privataus subjekto atliekamų veiksmų dubliavimas atliekant elektros įrenginių techninės būklės patikrinimą. Tai rodo neefektyvų valstybinių resursų panaudojimą ir papildomą našą vartotojams.

- *Elektros instaliaciją jau dabar atlieka atestuoti elektrikai*

Daugumos elektros energijos vartotojų vidinė elektros instaliaciją jau dabar atlieka atestuoti ir draudimą turintys elektrikai. Apklaustos dalyvių pasiteiravus, kas jiems atliko vidinę elektros instaliaciją ir ar jų sutartyje buvo numatyta, kad instaliaciją įrengusi šalis prisiima visa atsakomybę už instaliacijos tinkamumą (žr. 6-ą ir 7-ą grafiką, 3-ame priede), 80 proc. apklaustųjų nurodė, kad jų vidinės elektros instaliacijos darbus atliko tam licenciją ir draudimą turinti įmonė/asmuo, o 20 proc. nurodė, kad instaliacijos darbus atliko specializuotas įmonės elektrikas, veikiantis be draudimo. Taip pat, absoliuti dauguma respondentų (90 proc.) nurodė, kad jų pasirašytose sutartyse buvo numatyta, kad už atliktos elektros instaliacijos kokybę atsakomybę prisiima instaliacijos įrengėjas.

- *Paprastesnis ir greitesnis prisijungimo procesas*

Dauguma elektros instaliaciją atliekančių įmonių ar elektrikų jau dabar turi draudimą ir sutinka prisiimti atsakomybę už savo atliktų darbų atitiktį teisės aktų reikalavimams. LLRI apklaustos dalyvių pasiteiravus, kokios įtakos tolimesniam jų prisijungimo prie elektros tinklų procesui ir jo trukmei turėtų toks pasiūlymas, 56 proc. respondentų nurodė, kad prisijungimo procesas būtų paprastesnis. 53 proc. mano, kad sumažėtų administracinė našta, o 44 proc. teigia, kad sutrumpėtų prisijungimo laikas (žr. 8-ą grafiką, 4-ame priede).

VEI neteikia jokių garantijų, tad papildoma patikra neprideda vertės ir apsunkina prijungimo procesą. Sudarius galimybę atestuotiesiems elektrikai išduoti Pažymą sumažėtų vartotojams privalomų atlikti procedūrų skaičius bei sutrumpėtų prisijungimo prie elektros energijos tinklų procesas.

- *Vartotojai ir toliau galėtų naudotis VEI paslaugomis*

Procedūra gali likti kaip neprivaloma, kad elektros energijos vartotojai, kurie yra susirūpinę savo instaliacijos saugumu, ir toliau galėtų išsikviesti VEI, kuri atliktų papildomą patikrą.

- *Pasiūlymas įtrauktas į Administracinės naštos mažinimo planą*

Vyriausybės priimtame Administracinės naštos mažinimo 2016-2017 m. priemonių plane tarp 60 priemonių yra įtrauktas ir šis pasiūlymas. 24-ąja plano priemone Energetikos ministerijai yra pavesta atlikti visus reikiamus teisės aktų pakeitimus (įskaitant šį Energetikos ministro įsakymą), siekiant išvengti valstybinio ir privataus subjekto atliekamų veiksmų dubliavimo atliekant elektros įrenginių techninės būklės patikrinimą.

- *Aukštesnė vieta Pasaulio banko „Doing Business“ reitinge*

Panaikinus šį reikalavimą, Lietuva (kitoms aplinkybėms nekintant) prisijungimo prie elektros energijos tinklų srityje galėtų pakilti iš 54 į 35 vietą, o bendroje „Doing Business“ ataskaitoje pakiltų iš 20 į 17 vietą.

Išvados

Greitas ir nesudėtingas prisijungimas prie elektros energijos tinklų yra svarbus vietiniam verslui ir užsienio investuotojams. Lietuvoje prisijungimo procesą vis dar komplikuoja nepakankamai greita energijos skirstymo operatoriaus veikla bei ilgai trunkančios biurokratinės procedūros, nustatant žemės servitutą ar vykdant viešuosius pirkimus.

Vienas iš būdų palengvinti prisijungimo prie elektros energijos tinklų procesą vartotojams, įgyvendinti pasiūlymus, kurie sumažintų administracinę našą bei pagreitintų prisijungimo procesą.

6. Sutrumpinti vartotojų elektros įrenginių prijungimo terminą, kai prijungimo projektą paruošė operatorius.
7. Numatyti „fast-track“ procedūrą, kuria naujam nebutiniam elektros vartotojui būtų suteikiama galimybė pačiam atlikti prijungimo darbus ir apmokėti visas prijungimo sąnaudas.
8. Nustatyti trumpesnę sutarties pasirašymo atidėjimo terminą vykdant viešuosius pirkimus.
9. Sutrumpinti su servitutų nustatymu susijusius terminus.
10. Atsisakyti VEI patikrinimų dubliavimo.

Pakeitimai nereikalauja papildomų resursų ir turėtų teigiamos įtakos šalies produktyvumui, investicijų pritraukimui ir šalies tarptautiniam konkurencingumui.

Pasiūlymų nauda atsispindėtų ir kasmetiniame Pasaulio banko „Doing Business“ tyrime. Įgyvendinus visas siūlomas priemones, Lietuva šiame reitinge galėtų užimti aukštesnę poziciją. Visų pirma, vartotojams privalomų atlikti procedūrų prisijungimo prie elektros energijos tinklų srityje

skaičius sumažėtų nuo iki 5, tuo tarpu dienų skaičius sumažėtų iki 78 dienų (žr. 2-ą lentelę, 1-ame priede). Tai leistų kitamet Lietuvai pakilti prisijungimo prie elektros energijos tinklų srityje iš 54 į 22 vietą, o bendrame reitinge – iš 20 į 16 vietą.

1 Priedas

1 Lentelė. Prisijungimo prie elektros energijos tinklų procesas Lietuvoje

Nr.	Procedūra	Terminas	Sąnaudos
1	Pateikti prašymą AB ESO ir gauti technines sąlygas <i>Institucija: AB ESO</i>	10 dienų	EUR 0
2	Parengti prijungimo darbų dizainą ir gauti jo patvirtinimą <i>Institucija: Projektavimo įmonė</i>	30 dienų	EUR 1,448.1
3	Pasirašyti prijungimo paslaugų sutartį su AB ESO ir laukti prijungimo darbų pabaigos <i>Institucija: AB ESO</i>	50 dienų	EUR 4,789.9
*4	Sulaukti Valstybinės energetikos inspekcijos vidinės elektros instaliacijos patikros ir gauti atitiktą patvirtinantį dokumentą <i>Institucija: Valstybinė energetikos inspekcija</i>	18 dienų	EUR 0
*5	Pasirašyti elektros energijos tiekimo sutartį su nepriklausomu elektros energijos tiekėju. <i>Institucija: Elektros energijos tiekėjas</i>	2 dienos	EUR 0
6	Sulaukti prijungimo darbų pabaigos ir skaitiklio įrengimo <i>Institucija: AB ESO</i>	5 dienos	EUR 0

Šaltinis: Pasaulio Banko „Doing Business“ duomenų bazė.

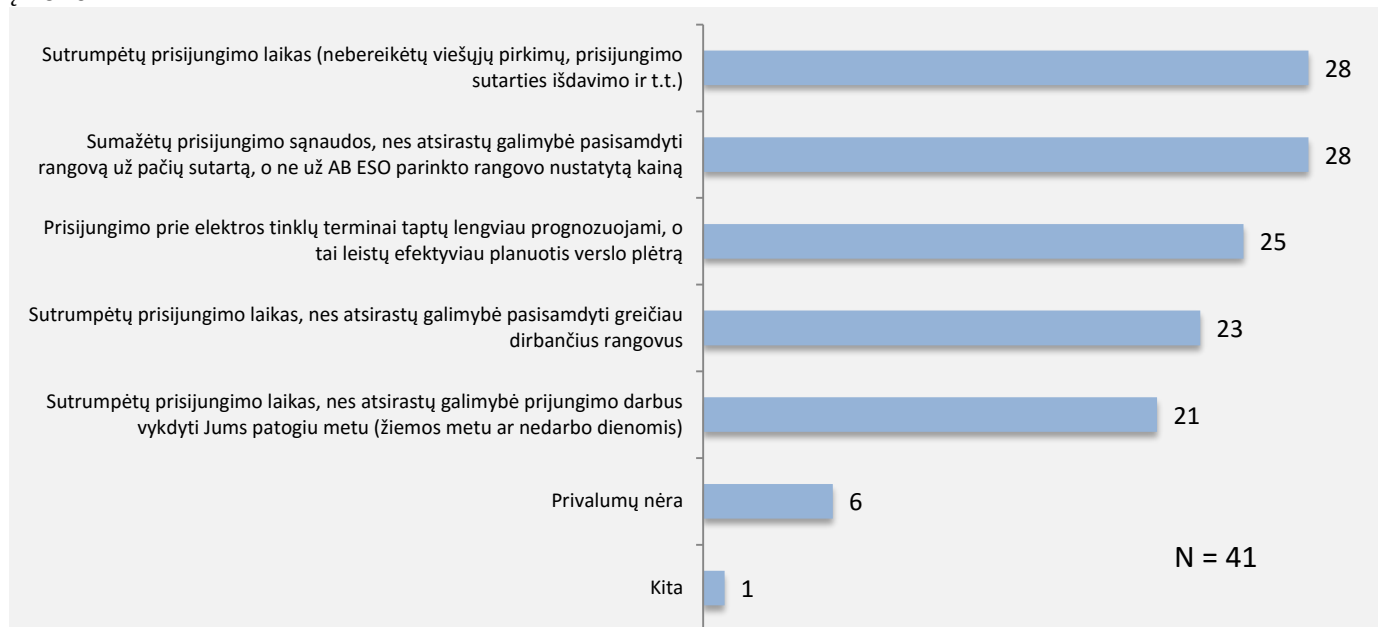
2 Lentelė. Prisijungimo prie elektros energijos tinklų procesas Lietuvoje įgyvendinus pasiūlymus.

Nr.	Procedūra	Terminas	Sąnaudos
1	Pateikti prašymą AB ESO ir gauti technines sąlygas <i>Institucija: AB ESO</i>	7 dienos	EUR 0
2	Parengti išorinių prijungimo darbų dizainą ir gauti jo patvirtinimą <i>Institucija: Projektavimo įmonė</i>	21 diena	EUR 1,448.1
3	Pasirašyti prijungimo paslaugų sutartį su AB ESO ir laukti prijungimo darbų pabaigos <i>Institucija: AB ESO</i>	45 dienos	EUR 4,789.9
*4	Pasirašyti elektros energijos tiekimo sutartį su nepriklausomu elektros energijos tiekėju. <i>Institucija: Elektros energijos tiekėjas</i>	2 dienos	EUR 0
5	Sulaukti prijungimo darbų pabaigos ir skaitiklio įrengimo <i>Institucija: AB ESO</i>	3 dienos	EUR 0

Šaltinis: sudarė autorius

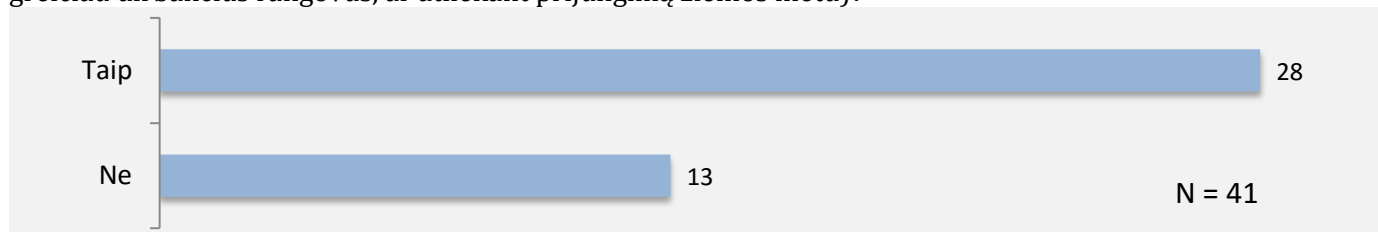
2 Priedas

2 Grafikas. Jei dabartinė tvarka būtų keičiama ir Jūsų įmonei būtų suteikta galimybė pačiai pasisamdyti rangovą prijungimo darbams atlikti (o ne laukti kol rangovą parinks AB ESO), kokios naudos tai turėtų Jūsų įmonei?

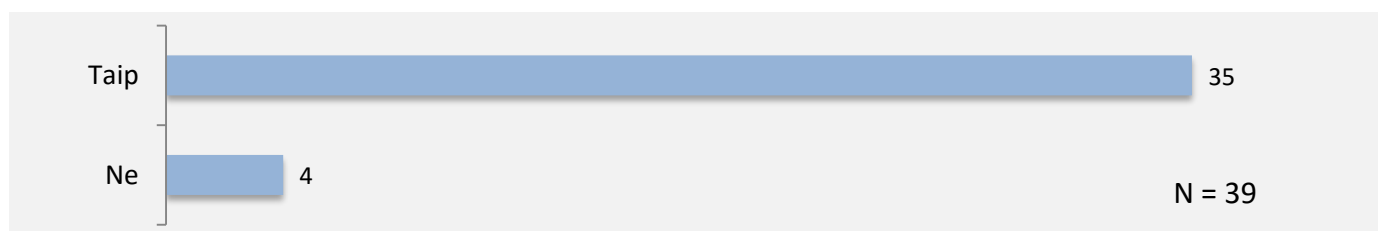
Šaltinis: LLRI apklausa

3 Grafikas. Ar Jūsų įmonėje yra buvę situacijų, kada Jūs (ar Jūsų kliento įmonė) būtumėte sutikę sumokėti didesnę kainą už tai, kad prisijungimo prie elektros tinklų darbai būtų atlikti greičiau (pvz., pasamdžius greičiau dirbančius rangovus, ar atliekant prijungimą žiemos metu)?

Šaltinis: LLRI apklausa

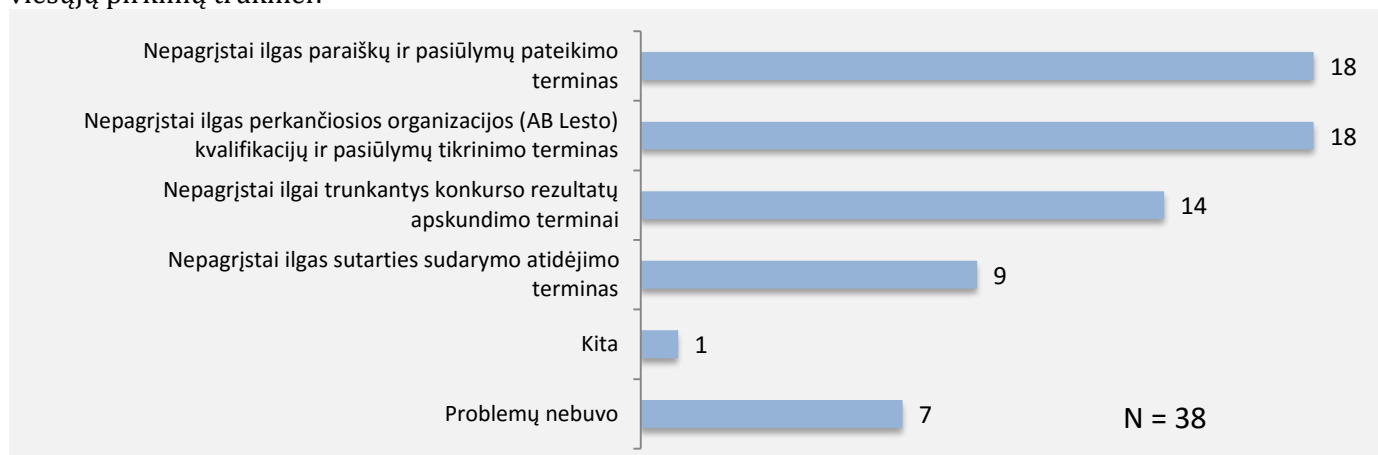
4 Grafikas. Ar esant poreikiui (pvz., kuomet reikia greitai įsivesti elektros energiją, kad būtų galima skubiai naudotis statiniu) naudotumėtės galimybe pasisamdžius rangovą prijungimo darbus atlikti savarankiškai, net jei dėl to Jums tektų padengti visas prisijungimo sąnaudas?

Šaltinis: LLRI apklausa

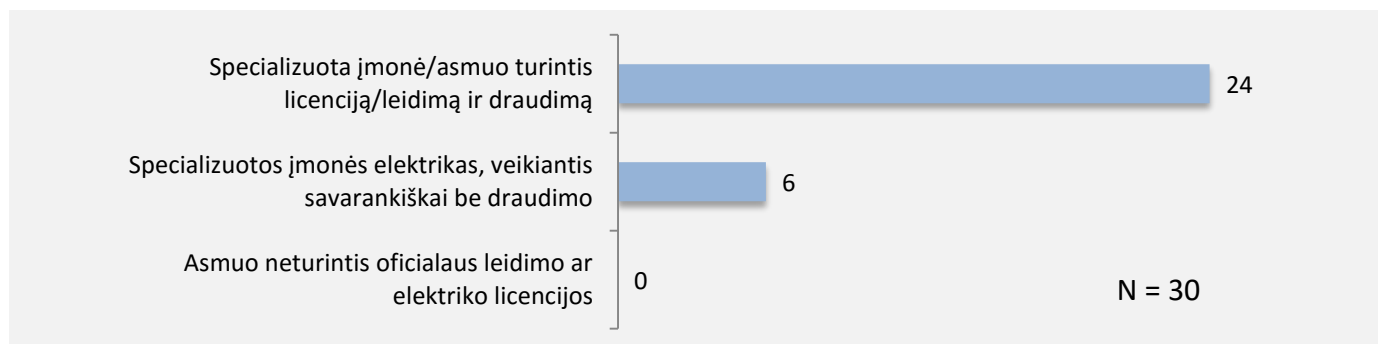
3 Priedas

5 Grafikas. Kokios, Jūsų nuomone, yra pagrindinės problemos, turinčios įtakos statinių prijungimo darbų viešųjų pirkimų trukmei?

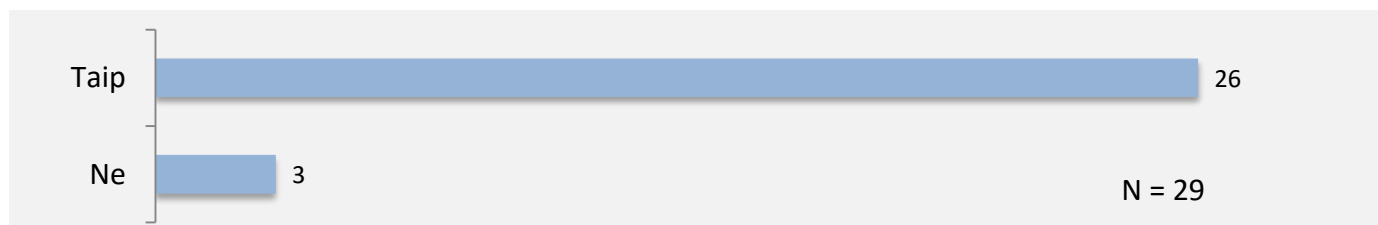
Šaltinis: LLRI apklausa

6 Grafikas. Kas Jums atliko šio statinio vidaus elektros instaliacijos darbus?

Šaltinis: LLRI apklausa

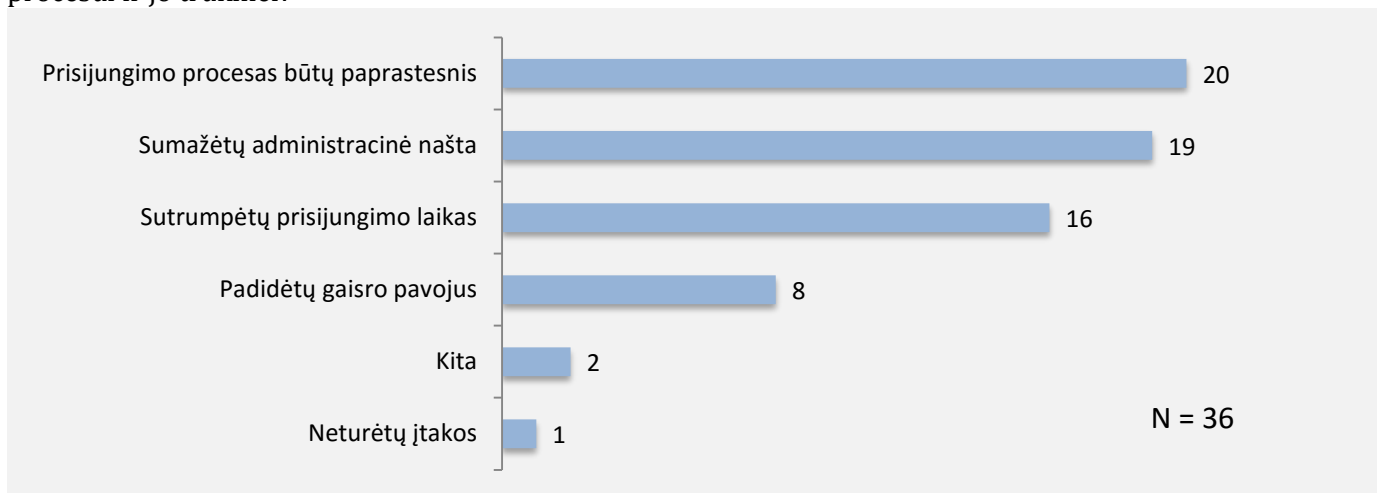
7 Grafikas. Ar Jūsų ir vidaus instaliaciją atlikusio asmens/įmonės sutartyje numatyta, kad už atliktą elektros instaliacijos darbų kokybę atsakomybę prisiima instaliacijos įrengėjas?

Šaltinis: LLRI apklausa

4 Priedas

8 Grafikas. Jei dabartinė tvarka būtų keičiama, ir Valstybinės energetikos inspekcijos patikra ir akto-pažymos išdavimas būtų neprivalomi, kokios įtakos tai turėtų Jūsų tolimesniam prisijungimo prie elektros tinklų procesui ir jo trukmei?

Šaltinis: LLRI apklausa